

ZAKON

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O NAUČNOISTRAŽIVAČKOJ DELATNOSTI

Član 1.

U Zakonu o naučnoistraživačkoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, br. 110/05 i 50/06-ispravka), u članu 6. posle tačke 6) tačka se zamenjuje tačkom i zapetom i dodaje se tačka 7) koja glasi:

„7) organizovano i sistematsko podsticanje mobilnosti istraživača, odnosno istraživačkog osoblja u okviru srpskog i evropskog istraživačkog prostora.”

Član 2.

U članu 9. stav 3. reči: „od deset godina” zamenjuju se rečima: „od najmanje pet godina.”

Član 3.

U članu 10. stav 2. tačka 5) reči: „centra izuzetnih vrednosti” zamenjuju se rečima: „centra izvrsnosti”.

Tačka 10) menja se i glasi:

„10) Program podsticanja i stipendiranja mladih i nadarenih za naučnoistraživački rad”;

U tački 13) reči: „naučnih i stručnih društava” zamenjuju se rečima: „naučnih i naučno-stručnih društava, udruženja i drugih organizacija”;

Posle tačke 13) dodaju se tač. 13a), 13b), 13v) i 13g) koje glase:

„13a) Program projektnog sufinansiranja doktorskih akademskih studija;

13b) Program sufinansiranja izgradnje stanova za potrebe mladih istraživača i naučnika u Srbiji”.

13v) Program sufinansiranja integralnih i interdisciplinarnih istraživanja;

13g) prioritetni programi utvrđeni Strategijom, kao i drugi programi utvrđeni ovim zakonom.”

U stavu 3. reči: „na predlog Nacionalnog saveta za naučni i tehnološki razvoj” zamenjuju se rečima: „uz prethodno pribavljeno mišljenje Nacionalnog saveta za naučni i tehnološki razvoj.”

Stav 4. briše se, a dosadašnji stav 5. postaje stav 4.

Član 4.

U članu 12. reč: „obezbeđivanja” zamenjuje se rečju: „unapređenja”, a posle reči: „stručno” dodaju se reči: „i savetodavno.”

Član 5.

Član 13. menja se i glasi:

„Nacionalni savet ima predsednika i 16 članova, iz reda akademika, naučnika, profesora univerziteta i privrednika.

Predsednika i članove Nacionalnog saveta imenuje i razrešava Vlada, u skladu sa ovim zakonom.

Vlada imenuje predsednika Nacionalnog saveta iz reda redovnih profesora univerziteta i naučnih savetnika, na predlog ministra nadležnog za naučnoistraživačku delatnost (u daljem tekstu: ministar).

U Nacionalni savet Vlada imenuje: tri člana u zvanju naučnog savetnika zaposlena u institutima, sa liste kandidata koju predlaže Zajednica instituta Srbije, tri člana u zvanju redovnog profesora zaposlena na univerzitetima, sa liste kandidata koju predlaže Konferencija univerziteta, dva člana na predlog Srpske akademije nauka i umetnosti, jednog člana na predlog Matice srpske, jednog člana predstavnika dijasporu na predlog Ministarstva za dijasporu, jednog člana u zvanju naučnog savetnika ili redovnog profesora u vojnoj naučnoistraživačkoj ustanovi Ministarstva odbrane i Vojske Srbije na predlog Ministarstva odbrane, pet članova iz reda istaknutih privrednika, od kojih su tri člana sa liste kandidata koju predlaže Privredna komora Srbije, a dva člana predstavnika Saveta inostranih investitora.

Liste kandidata koje predlažu Zajednica instituta Srbije, Konferencija univerziteta i Privredna komora Srbije sadrže najmanje dvostruko veći broj kandidata od broja iz stava 4. ovog člana koje Vlada imenuje u Nacionalni savet.

Organizacije iz stava 4. ovog člana liste predloga kandidata dostavljaju ministarstvu nadležnom za naučnoistraživačku delatnost (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Prilikom imenovanja članova Nacionalnog saveta iz reda predstavnika organizacija koje obavljaju naučnoistraživačku delatnost vodi se računa o ravnomernoj zastupljenosti svih šest naučnih oblasti.

Naučne oblasti iz stava 7. ovog člana jesu: prirodno-matematičke, tehničko-tehnološke, medicinske, biotehničke, društvene i humanističke nauke (u daljem tekstu: naučne oblasti).

Nacionalni savet ima zamenika predsednika koga bira iz reda svojih članova, u skladu sa Poslovnikom o radu.

Mandat članova Nacionalnog saveta traje pet godina, uz mogućnost još jednog izbora.

Vlada može razrešiti člana Nacionalnog saveta i pre isteka mandata, i to:

- 1) na lični zahtev;
- 2) ako ne ispunjava dužnosti člana Nacionalnog saveta ili svojim postupcima povredi ugled te dužnosti;
- 3) na obrazložen zahtev ovlašćenog predlagača, odnosno nadležnog organa Zajednice instituta, Konferencije univerziteta, Srpske akademije nauka i umetnosti, Matice srpske, Ministarstva za dijasporu, Ministarstva odbrane i Privredne komore Srbije.

Član 6.

Član 14. menja se i glasi:

„Član 14.

Nacionalni savet:

- 1) prati stanje i razvoj naučnoistraživačke delatnosti u Republici Srbiji;

2) daje mišljenje ministru na tekst nacrtu strategije naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije;

3) priprema i dostavlja Vladi izveštaj o stanju u nauci, krajem marta svake godine za proteklu godinu, sa predlozima i sugestijama za narednu godinu;

4) daje prethodno mišljenje na programe od opšteg interesa za Republiku Srbiju, a koje utvrđuje ministar;

5) daje prethodno mišljenje na akte o izboru, vrednovanju i finansiranju: Programa osnovnih istraživanja, Programa istraživanja u oblasti tehnološkog razvoja i Programa transfera znanja i tehnologija i podsticanja primene rezultata naučnoistraživačkog rada, koje donosi ministar;

6) predlaže ministru naučne oblasti, grane i discipline za koje se osnivaju matični naučni odbori;

7) daje prethodno mišljenje na akt o postupku i načinu vrednovanja, i kvantitativnom iskazivanju naučnoistraživačkih rezultata istraživača, koji donosi ministar;

8) imenuje i razrešava članove Komisije za sticanje naučnih zvanja;

9) donosi akt o vrednovanju naučnoistraživačkog rada i postupku akreditacije instituta, integrisanih univerziteta, fakulteta i centara izvrsnosti;

10) donosi akt o kriterijumima i merilima za dodeljivanje, potvrđivanje i oduzimanje statusa centra izvrsnosti, naučnoistraživački rad i finansiranje centra izvrsnosti;

11) donosi akt o dodeli, potvrđivanju ili oduzimanju statusa centra izvrsnosti, na osnovu odluke Odbora za akreditaciju naučnoistraživačkih organizacija;

12) odlučuje u drugom stepenu po žalbama u postupku akreditacije naučnoistraživačkih organizacija;

13) ostvaruje međunarodnu naučnu i tehnološku saradnju, kao i saradnju sa odgovarajućim telom u oblasti visokog obrazovanja, i drugim organima i organizacijama;

14) donosi poslovnik o svom radu;

15) obavlja i druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i poslovnikom o radu.”

Akti iz stava 1. tač. 9) i 10) ovog člana objavljuju se u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

Član 7.

U članu 19. u stavu 1. reči: „centra izuzetnih vrednosti” zamenjuju se rečima: „centra izvrsnosti”.

Stav 2. menja se i glasi:

„Naučnoistraživačke organizacije koje mogu podneti zahtev za akreditaciju jesu: instituti, fakulteti, integrisani univerziteti, centri izvrsnosti i naučnoistraživačke organizacije iz oblasti odbrane i Vojske Srbije.”

Član 8.

U članu 25. tač. 5) i 6) menjaju se i glase:

„5) daje prethodno mišljenje na akt o kategorizaciji i rangiranju naučnih časopisa koji donosi ministar;

6) daje prethodno mišljenje na akt o kategorizaciji i rangiranju naučnih skupova koji donosi ministar;”.

Posle tačke 6) dodaje se tačka 7a) koja glasi:

„7a) daje prethodno mišljenje ministru na akt o postupku i načinu vrednovanja, i kvantitativnom iskazivanju naučnoistraživačkih rezultata istraživača.”

Član 9.

U članu 27. tačka 7) menja se i glasi:

„vodi Registar naučnoistraživačkih organizacija i Registar istraživača, koji su deo elektronske i javno dostupne baze podataka, u skladu sa ovim zakonom.”

Član 10.

Posle člana 27. dodaju se naslov i čl. 27a, 27b, 27v, 27g i 27d koji glase:

„Centar za promociju nauke

Član 27a

Osniva se Centar za promociju za nauke (u daljem tekstu: Centar) radi promocije i popularizacije nauke i tehnike, odnosno naučno-tehnoloških rezultata i dostignuća u zemlji i svetu.

Centar posluje pod nazivom: Centar za promociju nauke.

Sedište Centra je u Beogradu.

Centar ima svojstvo pravnog lica koje stiče upisom u sudski registar.

Centar je samostalan u svom radu.

Centar za svoje obaveze odgovara sredstvima kojima raspolaže.

Centar ima pečat čiji se sadržina, izgled i upotreba uređuju u skladu sa zakonom.

Štambilj Centra je pravougaonog oblika dimenzija 60x30mm i sadrži tekst: „Centar za promociju nauke”, i rubrike za upis datuma prijema podneska, broja pod kojim se podnesak zavodi i broja priloga uz podnesak. Tekst štambilja Centra ispisuje se na srpskom jeziku ćirilčkim pismom.

Direktor Centra uređuje rukovanje, čuvanje i evidenciju pečata i štambilja Centra.

Član 27b

Centar je nadležan da:

1) priprema predlog programa promocije nauke, naučno-tehnoloških rezultata i dostignuća;

2) priprema predlog akta o finansiranju aktivnosti naučnih, naučno-stručnih društava, udruženja i drugih organizacija koji su u funkciji unapređenja naučnoistraživačkog rada, promocije i popularizacije nauke i tehnike;

3) sarađuje i materijalno podstiče aktivnosti naučnih, naučno-stručnih društava, udruženja i drugih organizacija koji su u funkciji unapređenja naučnoistraživačkog rada, promocije i popularizacije nauke i tehnike;

4) saraduje sa institutima, visokoškolskim ustanovama i drugim naučnoistraživačkim organizacijama i privrednim društvima i njihovim asocijacijama na ostvarivanju promocije i popularizacije nauke i tehnologije;

5) organizuje ili učestvuje u organizovanju skupova, savetovanja, okruglih stolova i drugih manifestacija radi promocije nauke, naučno-tehnoloških rezultata i dostignuća;

6) vodi evidenciju naučnih, naučno-stručnih društava i drugih organizacija i udruženja koja promovišu i popularizuju nauku;

7) organizuje zajedničko izlaganje naučnih izdanja naučnoistraživačkih organizacija na Međunarodnom sajmu knjiga u Beogradu;

8) ostvaruje saradnju i pruža usluge u domenu promocije i popularizacije nauke Ministarstvu i ministarstvu nadležnom za visoko obrazovanje;

9) obavlja poslove u oblasti marketinga i druge poslove u vezi sa promocijom nauke, naučno-tehnoloških rezultata i dostignuća u zemlji i svetu;

10) izdaje brošure i druge publikacije u vezi sa promocijom i popularizacijom nauke;

11) obavlja i druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i statutom Centra.

Program iz tačke 1) ovog člana donosi Vlada, na predlog Upravnog odbora Centra.

Član 27v

Sredstva za osnivanje i početak rada Centra obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije.

Centar se finansira iz cene koju plaćaju korisnici usluga, budžeta Republike Srbije, donacija i drugih priloga i prihoda.

Član 27g

Organi Centra su: Upravni odbor i direktor.

Upravni odbor Centra ima pet članova, od kojih predsednika i dva člana određuje Vlada, kao svoje predstavnike, a dva člana su iz reda zaposlenih u Centru.

Vlada imenuje i razrešava članove upravnog odbora Centra, na predlog ministra.

Mandat članova Upravnog odbora Centra traje četiri godine, sa mogućnošću još jednog izbora.

Upravni odbor:

1) donosi statut Centra;

2) donosi akt o finansiranju aktivnosti naučnih, naučno-stručnih društava, udruženja i drugih organizacija koji su u funkciji unapređenja naučnoistraživačkog rada, promocije i popularizacije nauke i tehnike;

3) odlučuje o poslovanju Centra;

4) usvaja godišnji program rada Centra;

5) donosi finansijski plan Centra;

6) imenuje i razrešava direktora;

7) odlučuje o korišćenju sredstava, u skladu sa zakonom;

8) vrši druge poslove, u skladu sa zakonom i statutom.

Upravni odbor donosi statut Centra, uz saglasnost Vlade.

Upravni odbor Centra doneće Statut Centra u roku od devedeset dana od dana njegovog imenovanja.

Direktor:

- 1) zastupa i predstavlja Centar;
- 2) rukovodi radom i poslovanjem Centra;
- 3) predlaže akte koje donosi Upravni odbor Centra;
- 4) izvršava odluke Upravnog odbora Centra i preduzima mere za njihovo sprovođenje;
- 5) stara se o zakonitosti rada Centra i odgovara za korišćenje i raspolaganje imovinom Centra;
- 6) donosi akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Centru;
- 7) odlučuje o pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih u Centru;
- 8) vrši i druge poslove utvrđene zakonom i Statutom Centra.

Direktora Centra imenuje i razrešava Upravni odbor Centra, uz prethodno pribavljenu saglasnost ministra.

Direktor se imenuje na osnovu javnog konkursa koji raspisuje Upravni odbor Centra.

Za direktora Centra može biti imenovano lice koje pored opštih uslova propisanih zakonom ispunjava i sledeće uslove: završene diplomatske akademske studije; radno iskustvo od najmanje pet godina; da ima dokazane organizacione i upravljačke sposobnosti.

Direktor se imenuje na četiri godine, sa mogućnošću još jednog izbora.

Član 27d

Opšti akti Centra su: Statut, pravilnik o radu i drugi opšti akti.

Statut je osnovni opšti akt Centra.

Statut sadrži odredbe o:

- 1) poslovima Centra;
- 2) načinu obavljanja poslova;
- 3) organima i njihovom delokrugu;
- 4) zastupanju Centra;
- 5) pravima, obavezama i odgovornostima Centra;
- 6) drugim pitanjima od značaja za rad Centra.

Pravilnik o radu predstavlja opšti akt koji donosi Upravni odbor.

Pravilnik o radu sadrži odredbe o pravima, obavezama i odgovornostima direktora Centra i zaposlenih u Centru.

Vlada će imenovati privremenog direktora Centra u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Vlada će imenovati članove Upravnog odbora u roku od 30 dana od dana upisa Centra u sudski registar.

Centar počinje sa radom danom upisa u sudski registar.

Član 11.

U članu 30. tačka 3) menja se i glasi:

„3) akreditovane naučnoistraživačke organizacije (instituti, fakulteti, integrisani univerziteti i centri izvrsnosti);”

Posle tačke 3) dodaju se tač. 4) i 5) koje glase:

„4) istraživači i studenti doktorskih studija, odnosno stipendisti;

5) druge organizacije, u skladu sa ovim zakonom.”

Posle stava 1. dodaje se stav 2. koji glasi:

„Programe od opšteg interesa za Republiku Srbiju mogu ostvarivati visokoškolske ustanove i naučnoistraživačke organizacije koje su osnovane i obavljaju delatnost, u skladu sa propisima iz oblasti sistema odbrane i Vojske Srbije, ako ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom, odnosno ako su akreditovane i upisane u Registar naučnoistraživačkih organizacija.”

Član 12.

U članu 35. posle stava 4. dodaju se st. 5. i 6. koji glase:

„Institute koji obavljaju naučnoistraživačku delatnost za potrebe odbrane osniva i ukida Vlada, u skladu sa uslovima utvrđenim ovim zakonom.

Vlada, na osnovu sporazumnog predloga Ministarstva i ministarstva nadležnog za odbranu, bliže uređuje uslove i način ostvarivanja naučnoistraživačke delatnosti u oblasti odbrane, kao i položaj istraživača, u pogledu osobenosti vezanih za ciljeve i prirodu istraživanja od značaja za odbranu.”

Član 13.

Član 40. menja se i glasi:

„Institut može obavljati naučnoistraživačku delatnost kao: a) naučni institut; b) istraživačko-razvojni institut; v) institut od nacionalnog značaja za Republiku Srbiju.”

Član 14.

U članu 44. stav 2. reči: „na neodređeno vreme” brišu se.

Član 15.

Posle člana 46. dodaje se naslov i čl. 46a, 46b, 46v i 46g koji glase:

„Institut od nacionalnog značaja za Republiku Srbiju

Član 46a

Institut od nacionalnog značaja za Republiku Srbiju (u daljem tekstu: nacionalni institut) je vrhunska naučna ustanova od posebnog nacionalnog značaja za jednu ili više srodnih naučnih oblasti koja obavlja istraživanja od prioritetnog značaja za naučni, obrazovni, kulturni i ukupni društveno-ekonomski razvoj Republike Srbije.

Nacionalni institut obavlja istraživanja koja imaju za cilj: razvoj i unapređenje opšteg fonda znanja, posebno, u oblasti nauke, odnosno naučnih disciplina za koje je osnovan; podizanje tehničko-tehnološkog nivoa; valorizovanje rezultata istraživanja i širenje naučnih saznanja; obrazovanje i osposobljavanje kadrova za naučnoistraživački rad.

Radi ostvarivanja istraživanja iz stava 2. ovog člana, nacionalni institut utvrđuje dugoročni program naučnoistraživačkog rada, usaglašen sa ciljevima i prioritetima koji su utvrđeni Strategijom.

Nacionalni institut može da organizuje ili učestvuje u izvođenju programa doktorskih akademskih studija, u skladu sa zakonom kojim se uređuje visoko obrazovanje.

Član 46b

Akt o osnivanju nacionalnog instituta donosi Vlada, na predlog Ministarstva.

Nacionalni institut se osniva kao ustanova u državnoj svojini.

Aktom o osnivanju nacionalnog instituta uređuju se poslovno ime i sedište nacionalnog instituta, delatnost, zastupanje, organi nacionalnog instituta, kao i druga pitanja od značaja za rad nacionalnog instituta.

Sredstva za rad nacionalnog instituta obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, i iz drugih izvora, u skladu sa ovim zakonom.

Organi nacionalnog instituta jesu: upravni odbor i direktor.

Stručni organ nacionalnog instituta jeste naučno veće.

Član 46v

Nacionalni institut osniva se spajanjem dva ili više srodna instituta akreditovana i upisana u Registar naučnoistraživačkih organizacija koji vodi Ministarstvo, od pojedinih organizacionih delova jednog instituta, ili od organizacionih delova više instituta.

Uslovi za osnivanje nacionalnog instituta jesu:

1) da ima dugoročni program naučnoistraživačkog rada usaglašen sa prioriternim istraživanjima i programima koji su utvrđeni Strategijom;

2) da rezultatima naučnoistraživačkog rada doprinosi razvoju nauke, odnosno doprinosi opštem fondu znanja, kao i razvoju tehnologije;

3) da ima uspostavljenu i razvijenu međunarodnu naučnu saradnju;

4) da u dužem vremenskom periodu ostvaruje međunarodno priznate naučne rezultate;

5) da ima u radnom odnosu sa punim radnim vremenom najmanje 100 istraživača u naučnim, odnosno nastavnim zvanjima, kompetentnih za oblast nauke ili naučne discipline kojima se bavi;

6) da ima program razvoja obrazovnog i naučnoistraživačkog podmlatka;

7) da ima odgovarajući prostor, opremu i druga sredstva za ostvarivanje programa od opšteg interesa i prioriternih programa koji su utvrđeni Strategijom;

8) da ima naučno-informativnu dokumentaciju ili bibliotečko-informacioni centar.

Član 46g

Nacionalni institut podleže postupku akreditacije, u skladu sa ovim zakonom.

Ako nacionalni institut ispunjava uslove propisane u članu 46v ovog zakona, i ako je Odbor za akreditaciju naučnoistraživačkih organizacija doneo pozitivnu odluku o akreditaciji tog instituta, Vlada na predlog Ministarstva donosi akt o osnivanju nacionalnog instituta.

Na osnovu akta iz stava 2. ovog člana, Ministarstvo vrši upis nacionalnog instituta u Registar naučnoistraživačkih organizacija.”

Član 16.

U članu 48. posle reči: „istraživačko-razvojni institut” dodaju se zapeta i reči: „nacionalni institut”, a reči: „centar izuzetnih vrednosti” zamenjuju se rečima: „centar izvrsnosti”.

Član 17.

U članu 53. stav 1. menja se i glasi:

„Organi u naučnom, istraživačko-razvojnog i nacionalnog institutu koji su osnovani kao ustanove jesu: upravni odbor i direktor.”

Član 18.

U članu 54. stav. 1. menja se i glasi:

„Upravni odbor naučnog, istraživačko-razvojnog i nacionalnog instituta čiji je osnivač Republika Srbija ima sedam članova koje imenuje Vlada, od kojih predsednika i tri člana određuje Vlada, kao svoje predstavnike, a tri člana predlaže naučno veće instituta iz reda istraživača u naučnim ili nastavnim zvanjima zaposlenih u institutu.

U stavu 2. posle reči: „U naučnom institutu” dodaju se reči: „i nacionalnom institutu”.

Stav 4. briše se, a dosadašnji st. 5, 6, 7. i 8. postaju st. 4, 5, 6. i 7.

Član 19.

U članu 55. tačka 5) menja se i glasi:

„5) imenuje i razrešava direktora, osim direktora instituta u oblasti odbrane”.

Član 20.

Član 56. menja se i glasi:

”Direktor rukovodi institutom, u skladu sa zakonom.

Direktor se imenuje na osnovu javnog konkursa, na četiri godine, sa mogućnošću imenovanja na još jedan mandat.

Za direktora naučnog instituta i nacionalnog instituta može biti imenovano lice u naučnom ili nastavnim zvanju, a za direktora istraživačko-razvojnog instituta može biti imenovano lice iz reda istraživača u naučnom ili istraživačkom zvanju, odnosno u odgovarajućem nastavnim ili saradničkom zvanju.

Direktor je u radnom odnosu u institutu, sa punim radnim vremenom.

Direktor može da zasnuje radni odnos u institutu na neodređeno ili određeno vreme.

Direktor zasniva radni odnos ugovorom o radu, u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad.

Ako lice imenovano za direktora nije iz reda istraživača u naučnom ili istraživačkom zvanju zaposlenih u institutu, imenovano lice zasniva radni odnos u institutu sa punim radnim vremenom, na određeno ili neodređeno vreme, u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad.

Direktora imenuje upravni odbor instituta, uz prethodno pribavljenu saglasnost ministra.

Direktora instituta u oblasti odbrane imenuje i razrešava ministar nadležan za odbranu, uz prethodno pribavljeno mišljenje naučnog veća instituta.

Upravni odbor raspisuje konkurs za izbor direktora i obrazuje Komisiju za sprovođenje konkursnog postupka. Komisija se sastoji od tri člana, od kojih je jedan član upravnog odbora, jedan član je iz reda zaposlenih istraživača u institutu, a jedan član je diplomirani pravnik.

Na raspisani konkurs za izbor direktora mogu se prijaviti kandidati koji su zaposleni u institutu, kao i kandidati koji nisu u radnom odnosu u institutu, u momentu podnošenja prijave na konkurs.

Naučno veće instituta daje mišljenje upravnom odboru o kandidatima koji su se prijavili na konkurs za direktora.

Direktor ne može biti član upravnog odbora, ali može prisustvovati sednicama upravnog odbora.

Upravni odbor može razrešiti direktora pre isteka mandata: na lični zahtev, ako nesavesno i nestručno obavlja dužnost, na obrazložen zahtev ministra ili ako je pravosnažnom odlukom osuđen za krivično delo.

Upravni odbor razrešava direktora uz prethodno pribavljenu saglasnost ministra.”

Član 21.

Član 57. menja se i glasi:

„Kada direktoru instituta prestane mandat od četiri godine na koji je imenovan ili kada je direktor razrešen pre isteka mandata, a na javnom konkursu nije imenovan novi direktor, upravni odbor, uz saglasnost ministra, imenuje vršioca dužnosti direktora na period od godinu dana i u tom roku upravni odbor dužan je da raspiše novi javni konkurs i imenuje direktora instituta.

Ako upravni odbor u roku iz stava 1. ovog člana po ponovljenom javnom konkursu ne imenuje direktora instituta, ministar imenuje vršioca dužnosti direktora instituta na period od šest meseci, a Vlada razrešava postojeće i imenuje nove članove upravnog odbora instituta.

Novoimenovani upravni odbor iz stava 2. ovog člana dužan je da u roku od šest meseci raspiše novi javni konkurs i imenuje direktora instituta. Ukoliko upravni odbor ne imenuje direktora instituta, Vlada, na predlog ministra, imenuje direktora instituta na period od četiri godine.

Za vršioca dužnosti direktora instituta može biti imenovano lice koje ima naučno ili istraživačko zvanje, odnosno odgovarajuće nastavno ili saradničko zvanje.

Vršilac dužnosti direktora instituta je u radnom odnosu u institutu, sa punim radnim vremenom.”

Član 22.

Član 58. menja se i glasi:

„Naučno veće jeste stručni organ instituta.

Naučno veće obrazuje se u naučnom, istraživačko-razvojnog i nacionalnom institutu.

Naučno veće naučnog i istraživačko-razvojnog instituta mora imati najmanje sedam istraživača u naučnim ili nastavnim zvanjima koji su u radnom odnosu sa punim radnim vremenom u institutu.

Naučno veće može imati i više članova propisanih u stavu 3. ovog člana, ako ima u radnom odnosu sa punim radnim vremenom više od sedam istraživača u naučnim ili nastavnim zvanjima.

Broj, sastav i način izbora članova naučnog veća iz stava 3. ovog člana uređuju se statutom instituta.

Naučno veće instituta iz stava 3. ovog člana kompetentno je za utvrđivanje predloga za sticanje naučnih zvanja ako ima najmanje sedam istraživača zaposlenih u institutu koji su u višem ili istom naučnom, odnosno nastavnom zvanju koje kandidat stiće.

Naučno veće nacionalnog instituta mora imati najmanje 30 istraživača u zvanju naučnog savetnika ili redovnog profesora, zaposlenih u nacionalnom institutu kada utvrđuje predlog za sticanje naučnih zvanja (kompetentno naučno veće).

Statutom nacionalnog instituta uređuju se broj, sastav i način izbora članova naučnog veća.”

Član 23.

U članu 59. stav 1. tačka 7) menja se i glasi:

„daje mišljenje upravnom odboru o kandidatima za direktora naučnog instituta, istraživačko-razvojnog instituta i nacionalnog instituta”.

Tačka 8) briše se.

Član 24.

U članu 60. stav 1. reči: „centra izuzetnih vrednosti” zamenjuju se rečima: „centra izvrsnosti”.

U stavu 2. reči: „centra izuzetnih vrednosti” zamenjuju se rečima: „centra izvrsnosti”.

U stavu 3. reči: „centra izuzetnih vrednosti” zamenjuju se rečima: „centra izvrsnosti, a reči: „centar izuzetnih vrednosti” zamenjuje se rečima: „centar izvrsnosti”.

Član 25.

U članu 61. st. 1, 2, 3. i 4. reči: „centra izuzetnih vrednosti” zamenjuju se rečima: „centra izvrsnosti”.

Član 26.

U članu 62. stav 2. reči: „centri izuzetnih vrednosti” zamenjuju se rečima: „centri izvrsnosti.”

Posle stava 6. dodaje se stav 7. koji glasi:

„Registri iz stava 1. ovog člana deo su elektronske i javno dostupne baze podataka koje vodi Ministarstvo.”

Član 27.

U članu 63. posle stava 1. dodaje se stav 2. koji glasi:

„Baze podataka iz stava 1. ovog člana deo su elektronske i javno dostupne baze podataka koje vodi Ministarstvo, u skladu sa ovim zakonom.”

Član 28.

U članu 70. stav 1. reči: „magistarske, odnosno” brišu se, a posle reči: „specijalističke akademske studije” dodaju se reči: „u godini u kojoj je završilo osnovne akademske studije.”

U stavu 5. reči: „naučnoistraživačke rezultate” zamenjuju se rečima: „naučne radove i druge naučnoistraživačke rezultate u sledećim kategorijama”, a posle reči: „časopisima” dodaju se reči: „međunarodnog i;”

St. 6. i 7. menjaju se i glase:

„Zvanje viši naučni saradnik može steći istraživač koji ima akademski, odnosno naučni naziv doktora nauka i objavljene i recenzirane naučne radove i druge naučnoistraživačke rezultate u sledećim kategorijama: 1) monografije međunarodnog i vodećeg nacionalnog ranga; 2) poglavlja u knjigama, odnosno članke u tematskim zbornicima radova međunarodnog i vodećeg nacionalnog ranga; 3) naučne članke u časopisima vodećeg međunarodnog i vodećeg nacionalnog ranga; 4) tehnička rešenja; 5) patente; 6) naučne radove saopštene na naučnim skupovima međunarodnog i vodećeg nacionalnog ranga, objavljene u celini ili izvodima; 7) naučne kritike i polemike, prikaze, prevode, odnosno leksikografske odrednice, i koji kvalitetom naučnoistraživačkog rada doprinosi razvoju odgovarajuće naučne oblasti; 8) da ima citiranost, međunarodnu saradnju, rukovođenje projektima i učešće u izvođenju magistarskih teza ili doktorskih disertacija.

Zvanje naučnog savetnika može steći istraživač koji ima akademski, odnosno naučni naziv doktora nauka i objavljene i recenzirane naučne radove i druge naučnoistraživačke rezultate u sledećim kategorijama: 1) monografije međunarodnog i vodećeg međunarodnog ranga; 2) poglavlja u knjigama, odnosno članke u tematskim zbornicima radova međunarodnog i vodećeg međunarodnog ranga; 3) naučne članke u časopisima međunarodnog i vodećeg međunarodnog ranga; 4) tehnička rešenja; 5) patente; 6) naučne radove saopštene na naučnim skupovima međunarodnog i vodećeg nacionalnog ranga, objavljene u celini ili izvodima; 7) naučne kritike i polemike, prikaze, prevode, odnosno leksikografske odrednice, i koji je kvalitetom naučnoistraživačkog rada ostvario značajan uticaj na razvoj odgovarajuće naučne oblasti; 8) da ima citiranost, međunarodnu saradnju, rukovođenje projektima i učešće u izvođenju magistarskih teza ili doktorskih disertacija.

U stavu 8. reči: „donosi Nacionalni savet na predlog matičnih naučnih odbora” zamenjuju se rečima: „donosi ministar, uz prehodno mišljenje Nacionalnog saveta.”

Član 29.

U članu 72. stav 1. menja se i glasi:

„Svako lice koje smatra da ispunjava uslove propisane ovim zakonom može podneti zahtev naučnoistraživačkoj organizaciji koja ima kompetentno naučno, odnosno nastavno-naučno veće za utvrđivanje predloga za sticanje naučnog ili istraživačkog zvanja, a istraživači zaposleni u institutu ili na fakultetu zahtev

podnose, isključivo, na tom institutu ili fakultetu. Izuzetno, istraživač može podneti zahtev i drugom institutu, odnosno fakultetu, ako institut, odnosno fakultet gde je istraživač zaposlen nema kompetentno naučno, odnosno nastavno-naučno veće za oblast kandidata, uz obrazloženo mišljenje naučnog, odnosno nastavno-naučnog veća instituta ili fakulteta gde je istraživač zaposlen.”

U stavu 2. reči: „može pokrenuti” zamenjuju se rečju: „pokreće”.

Stav 5. briše se.

Član 30.

U članu 77. stav 3. briše se.

Član 31.

Član 79. briše se.

Član 32.

U članu 86. stav 1. posle reči: „sa mogućnošću” dodaje se reč: „dva”.

Posle stava 1. dodaje se novi stav 2. koji glasi:

„Reizbor je postupak ponovnog sticanja istog naučnog zvanja za kandidate koji u zakonskom roku nisu stekli više naučno zvanje. Posle izvršenog reizbora, naredno zvanje stiće se u roku od godinu dana od dana reizbora ili se sprovodi postupak za ponovni reizbor u narednom roku od još dve godine, posle kojeg prestaje pravo na reizbor.”

Posle stava 3. dodaje se novi stav 4. koji glasi:

„Ako istraživač u zvanju naučnog saradnika, višeg naučnog saradnika i istraživač-saradnik ne bude reizabran u odgovarajuće zvanje, u propisanim rokovima, raspoređuje se na upražnjeno radno mesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi, u skladu sa opštim aktom instituta, a ako takvog radnog mesta nema, istraživaču prestaje radni odnos u institutu.”

Dosadašnji st. 2. i 3. postaju st. 3. i 4, a dosadašnji stav 4. postaje stav 6.

Član 33.

Naslov iznad člana 90. i član 90. brišu se.

Član 34.

Naziv glave iznad člana 91. menja se i glasi:

„X. PRAVA I OBAVEZE ZAPOSLENIH U INSTITUTU I CENTRU
IZVRSNOSTI”

Član 35.

Naslov iznad člana 91. menja se i glasi:

„Zaposleni u institutu i centru izvrsnosti”

Član 36.

U članu 91. stav 1. menja se i glasi:

Zaposleni u naučnom, istraživačko-razvojnom i nacionalnom institutu i centru izvrsnosti sa svojstvom pravnog lica (u daljem tekstu: centar izvrsnosti), u smislu ovog zakona, jesu: istraživači i pomoćno osoblje.

U stavu 2. posle reči: „instituta” dodaju se reči: „i centra izvrsnosti”.

U stavu 3. posle reči: „institutu” dodaju se reči: „i centru izvrsnosti”.

Član 37.

Član 92. menja se i glasi:

„Istraživači i pomoćno osoblje zasnivaju radni odnos u naučnom institutu, istraživačko-razvojnom institutu, nacionalni institutu (u daljem tekstu: institut) i centru izvrsnosti, u skladu sa zakonom kojim se uređuje rad.

Istraživači u naučnim, nastavnim i istraživačkim zvanjima mogu da zasnuju radni odnos u institutu na neodređeno ili određeno vreme, sa punim radnim vremenom.

Istraživači u naučnim, istraživačkim i stručnim zvanjima raspoređuju se na odgovarajuća naučna, istraživačka i stručna radna mesta.

Naučna radna mesta u institutu i centru izvrsnosti jesu: naučni saradnik, viši naučni saradnik i naučni savetnik, a istraživačka radna mesta su: istraživač-pripravnik i istraživač-saradnik.

Stručna radna mesta u institutu i centru izvrsnosti jesu: stručni saradnik, viši stručni saradnik i stručni savetnik.

Sa istraživačima u naučnim, odnosno u istraživačkim zvanjima, izabranim na radna mesta iz stava 3. ovog člana, zaključuje se ugovor o radu, s obavezom sprovođenja ponovnog izbora (reizbora) ili unapređenja u više zvanje, u rokovima za koje se odgovarajuće naučno, odnosno istraživačko zvanje stiče, osim za zvanje naučnog savetnika.

Unutrašnja organizacija, vrsta i broj radnih mesta na kojima se raspoređuju zaposleni u institutu i centru izvrsnosti, kao i način i postupak zasnivanja radnog odnosa, uređuju se opštim aktom instituta, odnosno opštim aktom centra izvrsnosti.”

Član 38.

Član 93. menja se i glasi:

„Istraživaču u institutu i u centru izvrsnosti, radni odnos prestaje po sili zakona kada navršši 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja.

Istraživaču iz stava 1. ovog člana u zvanju naučnog savetnika, odnosno redovnog profesora koji je u toku radne karijere postigao vrhunske međunarodno priznate naučne rezultate u oblasti za koju je izabran, na predlog naučnog veća može biti produžen radni odnos do navršenih 67 godina života, pod uslovima i na način propisan statutom instituta, odnosno odgovarajućim aktom centra izvrsnosti”.

Istraživač u naučnom, odnosno nastavnom zvanju kome je prestao radni odnos zbog odlaska u penziju zadržava zvanje koje je imao u trenutku penzionisanja.”

Član 39.

U članu 96. stav 2. briše se.

Član 40.

U članu 98. stav 6. reči: „najmanje devet meseci” zamenjuju se rečima: „u roku od šest meseci.”

Član 41.

Naslov iznad člana 99. i čl. 99. i 100. brišu se.

Član 42.

Naslov iznad člana 102. menja se i glasi:

„Finansiranje centra izvrsnosti”

Član 43.

U članu 102. stav 1. reči: „centara izuzetnih vrednosti” zamenjuju se rečima: „centara izvrsnosti”, a reči: „iz člana 14. stav 1. tačka 11)” zamenjuju se rečima: „iz člana 6. stav 1. tačka 9) ovog zakona.”

U stavu 2. reči: „centar izuzetnih vrednosti” zamenjuju se rečima: centar izvrsnosti”.

U stavu 3. reči: „centra izuzetnih vrednosti” zamenjuju se rečima: „centra izvrsnosti”.

Član 44.

Naslov iznad člana 103. i član 103. brišu se.

Član 45.

U članu 104. stav 1. reči: „kao i posebnih programa i projekata” i zapeta brišu se.

U stavu 3. na kraju teksta reči: „mogu konkurisati naučna i naučno-stručna društva” zamenjuju se rečima: „mogu konkurisati naučna, naučno-stručna društva, organizacije u oblasti javnog informisanja, kao i druge organizacije i uduženja koja promovišu i popularizuju nauku, a što se definiše navedenim programom.”

Član 46.

U članu 105. reči: „i posebnih programa i projekata ” brišu se.

Stav 2. menja se i glasi:

„Akt iz stava 1. ovog člana donosi ministar.”

Član 47.

Posle člana 107. dodaju se naslov i čl. 107a, 107b i 107v koji glase:

„Svojinska prava na rezultatima istraživanja

Član 107a

Rezultati istraživanja koji su nastali iz programa i projekata koji su finansirani sredstvima iz budžeta Republike Srbije, pripadaju realizatoru istraživanja, odnosno organizaciji iz člana 11. ovog zakona (u daljem tekstu: realizator istraživanja).

Rezultati istraživanja iz stava 1. ovog člana obuhvataju sva materijalna i nematerijalna dobra koja su proistekla iz programa i projekata koji su finansirani sredstvima iz budžeta Republike Srbije.

Član 107b

Kada je rezultat istraživanja finansiran sredstvima iz budžeta Republike Srbije, u vidu pronalaska (patent i mali patent), pravo na zaštitu pronalaska, odnosno pravo na sticanje patenta i malog patenta ima organizacija iz člana 30. ovog zakona kao realizator istraživanja, a istraživač kao pronalazač ima pravo da u tom svojstvu bude naveden u prijavi za priznavanje patenta, spisima, registrima, ispravama i publikacijama o pronalasku.

Ukoliko je patent ili mali patent ekonomski iskorišćavan, pronalazač iz stava 1. ovog člana ima pravo na naknadu u iznosu od najmanje 50% od dobiti koju je realizator istraživanja ostvario iskorišćavanjem patenta, odnosno malog patenta.

Kada je više učesnika u projektu stvorilo pronalazak, njihovo učešće u dobiti zavisi od pojedinačnog doprinosa u stvaranju pronalaska, a ako se pojedinačni doprinosi ne mogu utvrditi, tada svi pronalazači imaju pravo na podjednake delove.

Član 107v

Svaki učesnik u projektu koji stvori pronalazak dužan je da odmah po nastanku pronalaska realizatoru istraživanja podnese pismeni izveštaj kojim ga obaveštava o pronalasku.

Realizator istraživanja je dužan da u roku od 60 dana od dana prijema izveštaja iz stava 1. ovog člana ispita mogućnost ekonomskog iskorišćavanja pronalaska i opravdanost zaštite pronalaska patentom, odnosno malim patentom.

Rok iz stava 2. ovog člana može se produžiti u saglasnosti sa pronalazačem.

Ako na osnovu analize iz stava 2. ovog člana realizator istraživanja u rokovima iz st. 2. i 3. ovog člana donese odluku da podnese prijavu patenta, odnosno malog patenta, dužan je da o tome pismeno obavesti pronalazača.

Učesnik u projektu koji stvori pronalazak nema pravo da isti objavi, niti da ga na bilo koji drugi način učini dostupnim javnosti dok realizator projekta ne podnese prijavu patenta, odnosno malog patenta.

Ako realizator istraživanja u rokovima iz st. 2. i 3. ovog člana ne obavesti pronalazača da ima nameru da podnese prijavu patenta, odnosno malog patenta, ili ga obavesti da ne želi da podnese takvu prijavu, pronalazač ima pravo da podnese prijavu patenta, odnosno malog patenta na svoje ime."

Član 48.

U članu 109. stav 3. menja se i glasi:

„Programi i projekti od regionalnog značaja za razvoj naučnoistraživačke delatnosti mogu se sufinansirati iz budžeta Republike Srbije sa razdela Ministarstva u skladu sa raspoloživim sredstvima, na osnovu posebne odluke ministra.”

Dosadašnji st. 4. i 5. brišu se, a stav 6. postaje stav 4.

Član 49.

Član 111. menja se i glasi:

„Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona vrši Ministarstvo.

Nadzor nad radom instituta iz oblasti odbrane i ostvarivanjem istraživanja od značaja za odbranu vrši ministarstvo nadležno za poslove odbrane u saradnji sa Ministarstvom.”

Član 50.

„Instituti koji su upisani u Registar naučnoistraživačkih organizacija u skladu sa Zakonom o naučnoistraživačkoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, br. 110/05 i 50/06-ispravka) dužni su da usaglase statut i druge opšte akte sa ovim zakonom u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.”

Član 51.

Podzakonski akti propisani ovim zakonom doneće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Programe od opšteg interesa, utvrđene u članu 10. stav 2. Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, br. 110/05 i 50/06-ispravka), odnosno programe utvrđene u članu 3. ovog zakona, ministar će utvrditi u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu Strategije.

Ministar će doneti podzakonske i druge propise utvrđene ovim zakonom, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 52.

Vlada će imenovati predsednika i članove Nacionalnog saveta u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Danom imenovanja predsednika i članova Nacionalnog saveta u skladu sa ovim zakonom, članovima Nacionalnog saveta za naučni i tehnološki razvoj imenovanim aktom Vlade donetim pre stupanja na snagu ovog zakona, prestaje mandat.

Ministar će doneti akt o postupku i načinu vrednovanja, i kvantitativnom iskazivanju naučnoistraživačkih rezultata istraživača u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja akta iz stava 3. ovog člana, primenjivaće se Pravilnik o postupku i načinu vrednovanja, i kvantitativnom iskazivanju naučnoistraživačkih rezultata istraživača („Službeni glasnik RS”, broj 38/08).

Ministar će imenovati članove matičnih naučnih odbora u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 53.

Vlada će imenovati predsednika i članove upravnih odbora instituta čiji je osnivač Republika Srbija, u skladu sa ovim zakonom, u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Danom donošenja akta o imenovanju predsednika i članova upravnog odbora iz stava 1. ovog člana, predsedniku i članovima upravnog odbora, imenovanim u skladu sa Zakonom o naučnoistraživačkoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, br. 110/05 i 50/06-ispravka), prestaje mandat.

Upravni odbor iz stava 1. ovog člana raspisaće konkurs za izbor direktora instituta čiji je osnivač Republika Srbija i imenovati direktora, u skladu sa ovim zakonom, u roku od tri meseca od dana svog imenovanja.

Danom donošenja akta upravnog odbora o imenovanju direktora instituta, direktoru instituta i vršiocu dužnosti direktora instituta, imenovanim u skladu sa

Zakonom o naučnoistraživačkoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, br. 110/05 i 50/06-ispravka), prestaje mandat.

Ukoliko upravni odbor ne imenuje direktora instituta u roku iz stava 3. ovog člana, ministar aktom imenuje vršioca dužnosti direktora instituta, na period od godinu dana, i u tom roku upravni odbor je dužan da raspiše konkurs i imenuje direktora instituta.

Član 54.

Postupci koji su započeti za sticanje naučnog, odnosno istraživačkog zvanja, prema propisima koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona, okončaće se po tim propisima, u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Postupci za sticanje naučnog, odnosno istraživačkog zvanja koji budu započeti u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona okončaće se u skladu sa propisima i u roku iz stava 1. ovog člana.

Lica koja su stekla naučnoistraživačka zvanja po Zakonu o naučnoistraživačkoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, br.110/05 i 50/06-ispravka) i Zakonu o vojnim školama i vojnim naučnoistraživačkim ustanovama, („Službeni list SRJ”, br. 80/94 i 74/99 i „Službeni list SCG”, broj 44/05), zadržavaju to zvanje za period na koji su izabrana.

Član 55.

Programi od opšteg interesa iz člana 10. stav 2. Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, br. 110/05 i 50/06-ispravka) finansiraće se do 1. januara 2011. godine u skladu sa propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Program projektnog sufinansiranja iz člana 3. tačka 13a) ovog zakona realizovaće se počev od 1. januara 2011. godine.

Član 56.

Danom početka rada Centar za promociju nauke preuzima odgovarajuće predmete, arhivsku građu i registraturski materijal, kao i zaposlene u Ministarstvu koji rade na poslovima promocije i popularizacije nauke.

Član 57.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 97. tačka 12. Ustava Republike Srbije kojim je propisano da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje razvoj Republike Srbije, politiku i mere za podsticanje ravnomernog razvoja pojedinih delova Republike Srbije, uključujući i razvoj nedovoljno razvijenih područja; organizaciju i korišćenje prostora, naučno-tehnološki razvoj; tački 17. kojom je utvrđeno da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje druge odnose od interesa za Republiku Srbiju, u skladu s Ustavom; u članu 73. kojim je propisano da je naučno i umetničko staralaštvo slobodno i da se autorima naučnih i umetničkih dela jemči moralna i materijalna prava, u skladu sa zakonom, kao i da Republika Srbija podstiče i pomaže razvoj nauke, kulture i umetnosti.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Izmene i dopune zakona koji reguliše naučnoistraživačku delatnost omogućiće implementaciju strateških nacionalnih prioriteta u domenu nauke i tehnologije. Primena zakona omogućiće racionalizaciju mreže naučnoistraživačkih organizacija, tesnu saradnju instituta i fakulteta, partnerstvo sa društvom kroz popularizaciju nauke, partnerstvo sa privredom, partnerstvo sa dijasporom kroz zajedničke projekte, partnerstvo sa međunarodnim organizacijama kroz razvoj programa, partnerstvo sa drugim ministarstvima u realizaciji kapitalnih projekata od strateškog značaja.

Ciljevi koji se postižu donošenjem ovog zakona su: 1) definisanje prioriteta, osnovnih, razvojnih i primenljivih naučnoistraživačkih programa; 2) primena rezultata istraživanja; 3) bliže povezivanje sa visokoobrazovnim institucijama; 4) poboljšanje efikasnosti alokacije i upotrebe svih naučnoistraživačkih i razvojnih resursa; 5) efikasnija raspodela sredstava za nauku; 6) unapređene i primenjene tehnologije kao rezultat sopstvenog razvoja.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

U članu 1. Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti (u daljem tekstu: Predlog zakona), u okviru ciljeva naučnoistraživačke delatnosti dodata je i nova tačka koja glasi: „7) organizovano i sistematsko podsticanje mobilnosti istraživača, odnosno istraživačkog osoblja u okviru srpskog i evropskog istraživačkog prostora.”

U članu 2. propisano je da se Strategija naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije donosi za period od najmanje pet godina.

Odredbama člana 3. izmenjen je i dopunjen član 10. Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, br. 110/05 i 50/06-ispravka)-(u daljem tekstu: Zakon), tako što su uneti novi programi od opšteg interesa, i to: Program projektnog sufinansiranja doktorskih studija, Program sufinansiranja izgradnje stanova za potrebe mladih istraživača i naučnika u Srbiji, Program sufinansiranja integralnih i interdisciplinarnih istraživanja i prioritetni programi utvrđeni Strategijom naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije, kao i drugi programi utvrđeni ovim zakonom. Programe od opšteg interesa, osim Programa naučnoistraživačkog rada Srpske akademije nauka i umetnosti i Programa naučnoistraživačkog rada Matice srpske, donosi ministar nadležan za naučnoistraživačku delatnost (u daljem tekstu: ministar), uz prethodno pribavljeno mišljenje Nacionalnog saveta za naučni i tehnološki razvoj, što je novina je u odnosu

na postojeće odredbe člana 10. Zakona kada je programe od opšteg interesa donosio ministar, na predlog Nacionalnog saveta za naučni i tehnološki razvoj. Iz tih razloga brisan je stav 3. člana 10. Zakona.

U ovom članu, kao i u odredbama čl. 5, 6, 10, 15, 23, 24, 25, 33, 34, 35, 36, 37, 41. i 42. promenjen je naziv „Centar izuzetnih vrednosti” u „Centar izvrsnosti” u odgovarajućem gramatičkom obliku.

U članu 5. Predloga zakona uređena je materija koja se odnosi na sastav, broj i način izbora članova Nacionalnog saveta za naučni i tehnološki razvoj (u daljem tekstu: Nacionalni savet). Naime, Predlogom zakona regulisano je da Nacionalni savet ima predsednika i 16 članova, iz reda akademika, naučnika, profesora univerziteta i privrednika. Pored toga, odredbama ovog člana uređeno je da u Nacionalni savet Vlada imenuje: tri člana u zvanju naučnog savetnika zaposlena u institutima, sa liste kandidata koju predlaže Zajednica instituta Srbije, tri člana u zvanju redovnog profesora zaposlena na univerzitetima, sa liste kandidata koju predlaže Konferencija univerziteta, dva člana na predlog Srpske akademije nauka i umetnosti, jednog člana na predlog Matice srpske, jednog člana predstavnika dijaspore na predlog Ministarstva za dijasporu, jednog člana u zvanju naučnog savetnika ili redovnog profesora u vojnoj naučnoistraživačkoj ustanovi Ministarstva odbrane i Vojske Srbije na predlog Ministarstva odbrane, pet članova iz reda istaknutih privrednika, od kojih tri člana sa liste kandidata koju predlaže Privredna komora Srbije, a dva člana predstavnika Saveta inostranih investitora. Liste kandidata koje predlažu Zajednica instituta Srbije, Konferencija univerziteta i Privredna komora Srbije sadrže najmanje dvostruko veći broj kandidata od broja koje Vlada imenuje u Nacionalni savet. Prilikom imenovanja članova Nacionalnog saveta iz reda predstavnika organizacija koje obavljaju naučnoistraživačku delatnost, vodi se računa o ravnomernoj zastupljenosti svih šest naučnih oblasti. Značajno je istaći da predsednika Nacionalnog saveta imenuje Vlada, na predlog ministra, a da zamenika predsednika bira Nacionalni savet iz reda svojih članova, u skladu sa poslovníkom o radu.

Odredbama člana 6. Predloga zakona redefinisana je nadležnost Nacionalnog saveta, odnosno izvršenja preraspodela nadležnosti između Nacionalnog saveta i ministarstva nadležnog za naučnoistraživačku delatnost (u daljem tekstu: Ministarstvo). Prilikom donošenja Strategije naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije i programa od opšteg interesa za Republiku Srbiju, propisano je u članu 6. Predloga zakona, Nacionalni savet daje prethodno mišljenje ministru na ove dokumente, za razliku od važećeg Zakona kada je Nacionalni savet predlagao ministru Nacrt strategije i programe od opšteg interesa za Republiku Srbiju. Pored toga, odredbama ovog člana propisano je da akte o izboru, vrednovanju i finansiranju Programa osnovnih istraživanja, Programa istraživanja u oblasti tehnološkog razvoja i Programa transfera znanja i tehnologija i podsticanja primene rezultata naučnoistraživačkog rada, kao i akt o postupku i načinu vrednovanja, i kvantitativnom iskazivanju naučnoistraživačkih rezultata istraživača donosi ministar, a Nacionalni savet daje prethodno mišljenje ministru.

U članu 7. Predloga zakona precizirano koje naučnoistraživačke organizacije mogu podneti zahtev za akreditaciju Odboru za akreditaciju naučnoistraživačkih organizacija. Odredbama člana 8. uređeno je da ministar donosi akt o kategorizaciji i rangiranju naučnih časopisa, akt o kategorizaciji i rangiranju naučnih skupova i akt o postupku i načinu vrednovanja, i kvantitativnom iskazivanju naučnoistraživačkih rezultata istraživača, a da matični naučni odbori daju prethodno mišljenje na ove akte.

U članu 9. propisano je da Ministarstvo vodi Registar naučnoistraživačkih organizacija i Registar istraživača, koji su deo elektronske i javno dostupne baze

podataka. Članom 10. Predloga zakona propisano je osnivanje Centra za promociju nauke (u daljem tekstu: Centar). Centar se osniva radi promocije i popularizacije nauke i tehnike, odnosno naučno-tehnoloških rezultata i dostignuća u zemlji i svetu. Centar ima svojstvo pravnog lica, sa sedištem u Beogradu. Odredbama iz ovog člana propisani su poslovi Centra, organi (upravni odbor i direktor), kao i sredstva za osnivanje i rad Centra. Program podsticanja aktivnosti naučnih i stručnih društava koji su u funkciji unapređivanja naučnoistraživačkog rada, promocije i popularizacije nauke i tehnike i staranja o očuvanja naučne i tehnološke baštine je važeći program od opšteg interesa, utvrđen Zakonom o naučnoistraživačkoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, br. 110/05 i 50/06-ispavka) koji se finansira sredstvima budžeta Republike, a realizuje u okviru Sektora za razvoj naučnoistraživačkih kadrova Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj. Imajući u vidu različite aktivnosti iz ovog programa, kao i razuđenost i brojnost naučnih i stručnih društava koji realizuju te aktivnosti, osnivanjem Centra za promociju nauke postigla bi se racionalizacija i objedinjavanje svih aktivnosti iz Programa. To neće iziskivati dodatna sredstva, s obzirom da se radi o statusnoj promeni, dosada, vođene kadrovske i programske politike u okviru Sektora za razvoj naučnoistraživačkih kadrova Ministarstva. Ukazujemo i na to da je jedan od preduslova za uključivanje u jedinstveni evropski istraživački prostor i osnivanje ovakvog jednog Centra za promociju nauke koji je prisutan u većini evropskih država, kao deo ukupnog naučnoistraživačkog sistema.

Odredbama člana 11. Predloga zakona precizirano je koje naučnoistraživačke organizacije i lica mogu ostvarivati programe od opšteg interesa. To su: Srpska akademija nauka i umetnosti i Matica srpska; akreditovane naučnoistraživačke organizacije (instituti, fakulteti, integrisani univeriteti i centri izrsnosti); istraživači i studenti doktorskih studija, odnosno stipendisti Ministarstva, kao i druge organizacije u skladu sa zakonom. Pored toga, dopunjen je član 30. Zakona, tako što je uređeno da programe od opšteg interesa za Republiku mogu ostvarivati i visokoškolske ustanove i naučnoistraživačke organizacije koje su osnovane i obavljaju delatnost u skladu sa propisima iz oblasti odbrane i Vojske Srbije, ako ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom, odnosno ako su akreditovane i upisane u Registar naučnoistraživačkih organizacija.

Članom 12. Predloga zakona dopunjen je član 35. Zakona, tako što je propisano da institute koji obavljaju naučnoistraživačku delatnost za potrebe odbrane osniva i ukida Vlada, u skladu sa uslovima utvrđenim ovim zakonom. Vlada, na osnovu sporazumnog predloga Ministarstva i ministarstva nadležnog za poslove odbrane, bliže uređuje uslove i način ostvarivanja naučnoistraživačke delatnosti u oblasti odbrane, kao i položaj istraživača, u pogledu osobenosti vezanih za ciljeve i prirodu istraživanja od značaja za odbranu.

U članu 13. Predloga zakona propisano je da institut može obavljati naučnoistraživačku delatnost kao: a) naučni institut, b) istraživačko-razvojni institut; v) institut od nacionalnog značaja za Republiku.

U članu 15. Predloga zakona uređena je materija koja se odnosi na institute od nacionalnog značaja za Republiku (u daljem tekstu: nacionalni institut). Nacionalni institut je vrhunska naučna ustanova od posebnog nacionalnog značaja za jednu ili više srodnih naučnih oblasti koja obavlja istraživanja od prioritnog značaja za naučni, obrazovni, kulturni i ukupni društveno-ekonomski razvoj Republike. Akt o osnivanju nacionalnog instituta donosi Vlada, na predlog Ministarstva. Nacionalni institut obavlja istraživanja koja imaju za cilj: razvoj i unapređenje opšteg fonda znanja, posebno, u oblasti nauke, odnosno naučne discipline za koju je osnovan; podizanje tehničko-tehnološkog nivoa; valorizovanje rezultata istraživanja i širenje naučnih saznanja; obrazovanje i osposobljavanje kadrova za naučnoistraživački rad. Pored definisanja pojma nacionalnog instituta, odredbama novih čl. 46a, 46b, 46v i 46g uređena je i materija koja se odnosi na način osnivanja, imenovanje organa

(upravni odbor i direktor), zatim, istraživanja koja obavlja ovaj institut, a propisani su i potrebni uslovi za osnivanje nacionalnog instituta. Značajno je istaći da se ne radi o osnivanju novog budžetskog korisnika, već je u pitanju osnivanje instituta od nacionalnog interesa za Republiku Srbiju, od postojećih naučnih i istraživačko-razvojnih instituta koji su akreditovani i upisani u Registar naučnoistraživačkih organizacija. Naime, u članu 46v stav 1. Predloga zakona propisano je: „Nacionalni institut osniva se spajanjem dva ili više srodna instituta akreditovana i upisana u Registar naučnoistraživačkih organizacija koji vodi Ministarstvo, od pojedinih organizacionih delova jednog instituta, ili od organizacionih delova više instituta.” Na ovaj način postiže se značajan doprinos u racionalizaciji mreže naučnoistraživačkih organizacija u Republici Srbiji, odnosno vrši se ukрупnjavanje manjih instituta koji se bave istraživanjima u istoj ili srodnim naučnim disciplinama, a od nacionalnog su interesa za Republiku Srbiju. Radi se, zapravo, o statusnoj promeni „spajanja postojećih srodnih instuta” u jedan nacionalni institut, a akt o osnivanju tog instituta donosi Vlada, na predlog Ministarstva, pod uslovom da su ispunjeni svi uslovi propisani Predlogom zakona. Takođe, ukazujemo i na to da će se i nacionalni instituti finansirati isto kao i naučni i istraživačko-razvojni-putem projektnog finansiranja. Praksa u svetu pokazuje da države koje imaju odgovoran stav i politiku, po pitanju svojih nacionalnih, strateško-razvojnih i kulturnih interesa, imaju svoje nacionalne institute ili nacionalne centre.

Članom 18. Predloga zakona promenjen je broj i sastav upravnog odbora naučnog, istraživačko-razvojnog i nacionalnog instituta čiji je osnivač Republika, tako što je propisano da upravni odbor instituta ima sedam članova koje imenuje Vlada, od kojih predsednika i tri člana određuje Vlada, kao svoje predstavnike, a tri člana predlaže naučno veće instituta iz reda istraživača u naučnim ili nastavnim zvanjima zaposlenih u institutu.

Odredbama člana 20. Predloga zakona regulisani su način i uslovi za izbor direktora instituta. Novine, u odnosu na član 56. Zakona, jesu: za direktora naučnog instituta i nacionalnog instituta može biti imenovano lice u naučnom ili nastavnom zvanju, a za direktora istraživačko-razvojnog instituta može biti imenovano lice, iz reda istraživača u naučnom ili istraživačkom zvanju, odnosno u odgovarajućem nastavnom ili saradničkom zvanju; naučno veće instituta daje mišljenje upravnom odboru o kandidatima koji su se prijavili na konkurs za direktora, a prema Zakonu, naučno veće je utvrđivalo predlog kandidata za direktora instituta i dostavljalo upravnom odboru; direktora instituta u oblasti odbrane imenuje i razrešava ministar nadležan za odbranu, uz prethodno pribavljeno mišljenje naučnog veća instituta.

U članu 21. Predloga zakona sadržane su odredbe kojima se, na precizniji način, uređuju pitanja u vezi sa mandatom i načinom izbora vršioca dužnosti direktora instituta. Odredbama ovog člana propisano je da upravni odbor instituta, uz prethodnu saglasnost ministra, imenuje vršioca dužnosti direktora instituta na period od godinu dana i u tom roku upravni odbor je dužan da raspiše novi javni konkurs i imenuje direktora. Ako u dva ponovljena konkursa, upravni odbor ne imenuje direktora, Vlada razrešava postojeće i imenuje nove članove upravnog odbora, a na predlog ministra, imenuje direktora instituta na period od četiri godine.

Odredbe člana 22. Predloga zakona odnose se na broj, sastav i nadležnost naučnog veća naučnog, istraživačko-razvojnog i nacionalnog instituta. Posebno, preciziran je broj i sastav naučnog veća kada utvrđuje predloge za sticanje naučnih zvanja, odnosno utvrđena je kompetentnost naučnog veća.

U čl. 26. i 27. Predloga zakona propisano je da Ministarstvo vodi registre i baze podataka i u elektronskoj formi i koji su javno dostupni.

Odredbama člana 28. Predloga zakona precizirani su i dopunjeni uslovi za sticanje naučnih zvanja istraživača. Pored toga, ovim članom propisano je da akt o

postupku i načinu vrednovanja, i kvantitativnom iskazivanju naučnoistraživačkih rezultata istraživača donosi ministar, uz prethodno mišljenje Nacionalnog saveta.

U članu 29. Predloga zakona preciznije su uređena pitanja koja se odnose na pravo podnošenja zahteva za sticanje naučnog ili istraživačkog zvanja, precizirane su naučnoistraživačke organizacije kojima se podnosi zahtev za sticanje navedenih zvanja. Propisan je i uzuzetak da kandidat za zvanje može podneti zahtev za sticanje naučnog ili istraživačkog zvanja drugom institutu ili fakultetu, ako institut ili fakultet gde je zaposlen nema kompetentno naučno, odnosno nastavno-naučno veće za oblast kandidata.

Odredbama člana 32. definisan je institut reizbora istraživača u naučna zvanja. Za istraživače u zvanju naučnog saradnika i višeg naučnog saradnika reizbor je ograničen na dva puta. Pored toga, ovim članom je propisano da ako istraživač u zvanju naučnog saradnika, višeg naučnog saradnika i istraživač-saradnik ne bude reizabran u odgovarajuće zvanje, u zakonom propisanim rokovima, tada se raspoređuje na upražnjeno radno mesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi, u skladu sa opštim aktom instituta, a ako takvog radnog mesta nema, istraživaču prestaje radni odnos u institutu.

U članu 33. brisan je naslov i član 90. Zakona koji se odnosi na nagrade i priznanja za naučna dostignuća i životno delo istraživača.

Odredbama čl. 36. i 37. uređena je materija koja se odnosi na prava i obaveze zaposlenih u naučnom, istraživačko-razvojnom i nacionalnom institutu i centru izvrsnosti, sa svojstvom pravnog lica. Propisano je i zasnivanje radnog odnosa istraživača i pomoćnog osoblja u ovim organizacijama. Značajno je istaći da je zasnivanje radnog odnosa odvojeno od izbora u naučna, odnosno istraživačka zvanja. Istraživači u naučnim, nastavnim i istraživačkim zvanjima mogu da zasnuju radni odnos u institutu na neodređeno ili određeno vreme, sa punim radnim vremenom, a raspoređuju se na odgovarajuća radna mesta, u skladu sa opštim aktom instituta koji donosi upravni odbor.

U članu 38. Predloga zakona propisano je da istraživaču u institutu, kao i centru izvrsnosti, sa svojstvom pravnog lica, radni odnos prestaje po sili zakona kada navršši 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja. Istraživaču u zvanju naučnog savetnika, odnosno redovnog profesora koji je u toku radne karijere postigao vrhunske međunarodno priznate naučne rezultate u oblasti za koju je izabran, na predlog naučnog veća može biti produžen radni odnos do navršenih 67 godina života, pod uslovima i na način propisan statutom instituta, odnosno odgovarajućim aktom centra izvrsnosti, odredba je ovog člana.

Članom 41. Predloga zakona brisani su naslov iznad člana 99. i čl. 99. i 100. Zakona, jer se u okviru projektnog finansiranja obezbeđuju i sredstva za finansiranje materijalnih troškova rada instituta čiji je osnivač Republika Srbija, kroz direktne materijalne troškove projekta i režijske troškove.

U članu 44. Predloga zakona brisan je naslov i odredbe koje se odnose na finansiranje posebnih programa i projekata, jer su ovi programi i projekti utvrđeni kao programi od opšteg interesa (član 3. Predloga zakona).

Odredbom člana 45. precizirane su organizacije koje mogu konkurisati za ostvarivanje Programa podsticaja aktivnosti naučnih i stručnih društava koji su u funkciji unapređivanja naučnoistraživačkog rada, promocije i popularizacije nauke i tehnike i staranja o očuvanju naučne i tehnološke baštine.

U članu 47. Predloga zakona, odredbama novih čl. 107a, 107b i 107v uređena je materija koja se odnosi na svojinska prava na rezultatima istraživanja koji su nastali iz programa i projekata koji se finansiraju sredstvima iz budžeta Republike

Srbije, zatim, pitanja korišćenja rezultata istraživanja u vidu pronalaska (patent i mali patent), kao i njihova zaštita pravima intelektualne svojine. Napominjemo da su odredbe koje se odnose na svojinska prava na rezultatima istraživanja pripremljene u saradnji sa Zavodom za intelektualnu svojinu.

Članom 48. uređeno je da se programi i projekti od regionalnog značaja za razvoj naučnoistraživačke delatnosti mogu sufinansirati iz budžeta Republike Srbije sa razdela Ministarstva u skladu sa raspoloživim sredstvima, na osnovu posebne odluke ministra.

U članu 49. Predloga zakona propisano je da nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Ministarstvo. Istovremeno, ovim članom propisano je da nadzor nad radom instituta iz oblasti odbrane i ostvarivanjem istraživanja od značaja za odbranu, vrši ministarstvo nadležno za poslove odbrane u saradnji sa Ministarstvom.

Odredbom člana 50. Predloga zakona propisano je da instituti koji su upisani u Registar naučnoistraživačkih organizacija, u skladu sa Zakonom o naučnoistraživačkoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, br. 110/05 i 50/06-ispravka) dužni su da usaglase statut i druga opšta akta sa ovim zakonom u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Odredbama čl. 51, 52. i 53. Predloga zakona propisani su rokovi za donošenje programa od opšteg interesa i podzakonskih akata. Pored toga, propisani su i rokovi za imenovanje predsednika i članova Nacionalnog saveta, imenovanje upravnih odbora instituta čiji je osnivač Republika Srbija, imenovanje direktora navedenih instituta i imenovanje članova matičnih naučnih odbora.

Članom 55. propisano je da će se programi od opšteg interesa iz člana 10. stav 2. Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti („Službeni glasnik RS”, br. 110/05 i 50/06-ispravka) finansirati do 1. januara 2011. godine u skladu sa propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona, a program iz člana 3. tačka 13a) ovog zakona realizovaće se počev od 1. januara 2011. godine.

U članu 56. propisano je da danom početka rada Centar za promociju nauke preuzima odgovarajuće predmete, arhivsku građu i registraturski materijal, kao i zaposlene u Ministarstvu koji rade na poslovima promocije i popularizacije nauke.

Članom 57. Predloga zakona propisano je da ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

IV. SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Sredstva za sprovođenje ovog zakona obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, a za kapitalne investicije iz projektnih zajmova dobijenih od Evropske investicione banke i Razvojne banke Saveta Evrope.” (Zakon o budžetu Republike Srbije za 2010. godinu, član 3. B, redni broj III 5. i IV 1, („Službeni glasnik RS”, broj 197/2009).

Procena finansijskih efekata predloženog zakona je da navedena rešenja u Nacrtu zakona neće uticati na promene u prihodima i rashodima, te primanjima i izdacima za budžetsku godinu i za naredne dve fiskalne godine, tj. da neće nastati veće obaveze za budžet u odnosu na postojeće stanje.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Razlozi za donošenje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o naučnoistraživačkoj delatnosti po hitnom postupku su: imenovanje predsednika i članova upravnih odbora instituta čiji je osnivač Republika Srbija, jer postojećim članovima upravnih odbora navedenih instituta ističe, odnosno prestaje mandat u prvoj polovini ove godine; imenovanje direktora instituta čiji je osnivač Republika

Srbija, s obzirom da im ističe mandatni period na koji su imenovani; implementacija Strategije naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije u periodu 2010. do 2015. godine; raspisivanje konkursa za novi ciklus projektnih istraživanja u oblasti nauke i tehnološkog razvoja. Nedonošenjem ovog zakona po hitnom postupku nastale bi štetne posledice po rad organa i organizacija.